

dr Tomasz Żółtak (ORCID: 0000-0003-1354-4472)

Instytut Badań Edukacyjnych

Ogólnopolski system monitorowania losów absolwentów szkół zawodowych z wykorzystaniem danych administracyjnych – stan prac i perspektywy

Abstrakt

W tekście opisane zostały założenia ogólnopolskiego systemu monitorowania losów zawodowych i edukacyjnych absolwentów szkół zawodowych z wykorzystaniem danych administracyjnych (z rejestrów ZUS, MEN, MNiSW i baz danych systemu egzaminów zewnętrznych) oraz przebieg dotychczasowych prac nad opracowaniem narzędzi, które mają być w nim wykorzystywane.

Wprowadzenie

Oświata staje współcześnie przed poważnym wyzwaniem dostosowywania treści i form kształcenia do wymogów zmieniającego się świata. Aby móc doskonalić metody pracy, szkoły potrzebują jednak informacji pozwalających im ocenić skuteczność podejmowanych działań i diagnozować obszary, które wymagają poprawy. Istotnym aspektem autoewaluacji pracy szkoły jest więc ocena, w jakim stopniu jej oferta edukacyjna odpowiada potrzebom lokalnej społeczności, kształtowanym zarówno przez oczekiwania i aspiracje uczniów i ich rodziców, jak i potrzeby pracodawców czy strategię rozwoju gospodarki w danym regionie. Przy dokonywaniu takiej oceny, oprócz danych od służb zatrudnienia czy opinii lokalnych pracodawców, bardzo wartościowe byłoby posiadanie wiarygodnych informacji o dalszych losach absolwentów szkoły – czy i gdzie kontynuują oni edukację lub czy zdobyli pracę, a jeśli tak, to jaką. Kwestie te mają szczególne znaczenia w odniesieniu do szkół kształcących zawodowo. W ich przypadku znaczna, a często przeważająca część uczniów po ukończeniu szkoły wchodzi na rynek pracy, nie kontynuując edukacji formalnej. O ile w polskich warunkach wyniki egzaminów ogólnych stanowią dobrą podstawę do przewidywania szans absolwentów na kontynuowanie nauki na wyższych poziomach edukacji (znaczenie wyników tych egzaminów gwarantowane jest wszak przez system prawny), o tyle dostępne szkołom informacje o wynikach egzaminów zawodowych nie stanowią niestety zbyt dobrej podstawy do przewidywania szans uzyskania dobrego, zgodnego z wykształceniem zatrudnienia. Aby móc obserwować efektywność przejścia młodzieży z okresu edukacji na rynek pracy, konieczne jest monitorowanie losów absolwentów szkół kształcących zawodowo.

Znaczenie badania losów absolwentów szkół kształcących zawodowo w celu rozwoju systemu edukacji i zapewnienia zgodności pomiędzy kształconymi umiejętnościami a potrzebami rynku pracy dostrzegane jest w coraz większej

liczbie krajów w Europie i na świecie (Schomburg, 2016). Według wydanego niedawno raportu przygotowanego na zlecenie Komisji Europejskiej (Humpl i in., 2018), już w 19 krajach Unii Europejskiej systematycznie monitoruje się losy absolwentów takich szkół (pod uwagę brane były przy tym również szkoły wyższe). Jednocześnie należy zauważyć, że w zależności od kraju monitorowaniem bywają objęte różne poziomy edukacji (kształcenie zawodowe na poziomie średnim / na poziomie wyższym / kształcenie zawodowe osób dorosłych), różny jest też zakres zbieranych informacji (tylko w 17 krajach obejmuje on wskaźniki opisujące sytuację zarówno edukacyjną, jak i zawodową absolwentów) oraz metody zbierania danych o absolwentach (w części wykorzystuje się badania sondażowe, w części dane administracyjne, a w niektórych krajach i jedno, i drugie).

Syntetycznie opracowane informacje o losach absolwentów są przy tym użyteczne nie tylko dla poszczególnych szkół, ale też dla instytucji zaangażowanych w kształtowanie oferty edukacyjnej, takich jak samorządy, Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz dla uczniów i ich rodziców, którzy stoją przed problemem wyboru kierunku dalszego kształcenia. Uznając znaczenie prowadzenia działań w tym zakresie, Rada Ministrów Edukacji Unii Europejskiej przyjęła *Zalecenia Rady z dnia 20 listopada 2017 r. dotyczące monitorowania losów absolwentów* (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z dnia 9 grudnia 2017 r.) w szkolnictwie wyższym i zawodowym. Zaleca się w nich dążenie do poprawy dostępności i jakości danych na temat sytuacji absolwentów, wykorzystanie w tworzonych systemach monitorowania zarówno danych urzędowych, jak i badań panelowych oraz systematyczne publikowanie wyników prowadzonych badań i analiz.

W Polsce od kilku lat funkcjonuje system ELA (Ekonomiczne Losy Absolwentów), zapewniający ogólnokrajowy monitoring losów absolwentów uczelni wyższych. Działa on całkowicie na podstawie danych administracyjnych, łącząc ze sobą – z zachowaniem wysokich standardów ochrony danych osobowych – informacje o osobach kończących poszczególne kierunki studiów uzyskane z rejestru Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z danymi o ich późniejszej sytuacji na rynku pracy pochodzącymi z baz danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Na tej podstawie co roku generowane są automatycznie raporty zawierające zestawienia wskaźników, które w syntetyczny sposób opisują między innymi szanse znalezienia pracy i wysokość zarobków absolwentów poszczególnych kierunków każdej polskiej uczelni (Jasiński, Bożykowski, Zajac, Styczeń i Izdebski, 2015). Raporty te są powszechnie dostępne na stronie internetowej systemu ELA¹. Zebrane w systemie informacje mogą być też wykorzystywane do prowadzenia ogólnopolskich (lub regionalnych) badań ukierunkowanych, zogniskowanych na konkretnej problematyce, jak np. analiza czynników wpływających na szanse znalezienia zatrudnienia przez absolwentów (Jasiński, Bożykowski, Chłoń-Domińczak, Zajac i Żółtak, 2017). Prace nad wdrożeniem systemu ELA prowadzone były od 2013 r. w Instytucie Badań Edukacyjnych przez zespół naukowców związanych z Pracownią Ewaluacji Jakości Kształcenia Uniwersytetu Warszawskiego (Bożykowski i in., 2014). Obecnie jednostką odpowiedzialną za

¹ <https://ela.nauka.gov.pl>.

funkcjonowanie systemu jest Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy, a podstawę prawną jego działania stanowią zapisy *Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Monitorowanie losów absolwentów szkół zawodowych w Polsce

Monitorowanie losów absolwentów prowadzone jest w Polsce również na poziomie szkół zawodowych, kształcących na poziomie średnim lub policealnym. Co ciekawe, ich znaczenie zostało zauważone już dekadę temu. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego* nakładało na placówki oświatowe obowiązek monitorowania losów absolwentów do celów doskonalenia efektów nauczania i wychowania (dotyczył on zresztą wszystkich placówek oświatowych, nie tylko szkół kształcących zawodowo). Cel ten należy uznać za bardzo ambitny, biorąc pod uwagę, że wprowadzeniu tego wymagania nie towarzyszyło udostępnienie szkołom żadnego zestawu narzędzi ułatwiających pozyskiwanie i analizę danych dotyczących dalszych karier edukacyjnych i zawodowych ich wychowanków. W kolejnych rozporządzeniach, zawierających zmodyfikowane *wymagania państwa wobec szkół*, opublikowanych w 2013 i 2015 r.², wciąż oczekiwano wykorzystania przez placówki informacji o losach absolwentów, ale już tylko do celów promowania wartości edukacji. Wreszcie w 2017 r. obowiązek wykorzystania w pracy szkoły informacji o losach absolwentów został z omawianych wymagań całkowicie usunięty³.

To zmniejszanie się zakresu oczekiwań władz oświatowych można chyba interpretować jako przejaw dostosowania ich do szkolnych realiów. Opracowanie i prowadzenie rzetelnych badań losów absolwentów jest zadaniem skomplikowanym, wymagającym specjalistycznego przygotowania oraz zaangażowania znacznych sił i środków, wykraczających poza możliwości większości polskich szkół. Dodatkowy problem stanowiło przyjęte przez autorów pierwotnych regulacji założenie, że każda z placówek ma samodzielnie odpowiadać za opracowanie i wdrożenie służących do tego celu narzędzi. Choć można się domyślać, że miało ono na celu dostosowanie wprowadzanych rozwiązań do potrzeb konkretnej szkoły, w praktyce oznaczało jednak pozostawienie placówek samym sobie z problemem zdobywania i ewentualnego późniejszego wykorzystania informacji o losach ich absolwentów.

Obecnie monitorowanie losów absolwentów bywa prowadzone przez dyrektorów poszczególnych placówek lub ewentualnie w ramach wojewódzkich obserwatoriów rynku pracy. Są to działania zdecentralizowane, często niezbyt systematyczne i, zwłaszcza w przypadku tych prowadzonych przez szkoły, posługujące się metodami, które nie są w stanie zagwarantować uzyskania trafnych i rzetelnych wyników. Jak wykazują wywiady pogłębione przeprowadzone z dyrektorami szkół w ramach omawianego w dalszej części tekstu projektu

² *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 maja 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek.*

³ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek.*

„Monitorowanie Losów Edukacyjno-Zawodowych Absolwentów i Młodych Dorosłych”, jako monitorowanie losów absolwentów duża część z nich traktuje wyrwykowe, często wynikię przypadkiem rozmowy ze spotkanymi byłymi uczniami swoich szkół (Bulkowski i in., 2019).

Oddzielny problem stanowi fakt, że nawet w sytuacji, gdy monitorowanie losów absolwentów prowadzone jest w sposób skoordynowany, systematyczny i przy wykorzystaniu adekwatnych metod badawczych, jest ono dla prowadzących je instytucji ogromnym obciążeniem organizacyjnym. Przykładowo Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego prowadzi od 2011 r. badanie losów absolwentów szkół zawodowych obejmujące wszystkie szkoły w tym województwie. Wykorzystywana jest do tego ankieta internetowa lub telefoniczna – jeden kwestionariusz respondenci wypełniają jako uczniowie ostatnich klas, drugi w rok po ukończeniu nauki (Węgrzyn i Skóra, 2018). Poziom realizacji badania wśród absolwentów, wynoszący około 25% kończących małopolskie szkoły, choć może się wydawać niezbyt wysoki, nie odbiega bynajmniej od podobnych badań realizowanych w innych krajach (Humpl i in., 2018). Wyniki na poziomie całego województwa i poszczególnych powiatów są dostępne publicznie, a te dotyczące poszczególnych szkół udostępniane jedynie placówkom, których dotyczą. W latach 2011–2016 badanie odbywało się corocznie, a obecnie realizowane jest co dwa lata. Systematyczny monitoring sytuacji absolwentów małopolskich szkół, realizowany na podstawie badań sondażowych, konsumuje dużą część zasobów finansowych i organizacyjnych Obserwatorium Rozwoju Regionalnego (zmniejszenie częstotliwości realizacji monitoringu w ostatnich latach związane jest właśnie z dążeniem do redukcji tego obciążenia). Możliwość bieżącego śledzenia sytuacji absolwentów na podstawie danych administracyjnych odciążałaby tę jednostkę, pozostawiając zarazem Obserwatorium więcej przestrzeni na prowadzenie pogłębionych analiz i prac badawczych na rzecz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego⁴.

Założenia systemowego monitoringu losów absolwentów szkół zawodowych

W związku z opisanymi powyżej problemami i ograniczeniami sformułowana została koncepcja implementacji w odniesieniu do polskiego szkolnictwa zawodowego rozwiązań działających na zasadach zbliżonych do wspomnianego wcześniej systemu monitorowania losów absolwentów szkół wyższych. Jej zasadniczym założeniem jest wykorzystanie w ramach takiego systemu danych administracyjnych, przetwarzanych centralnie w skali całego kraju. Podejście takie ma liczne zalety (por. Jasiński, Bożykowski, Zając, Styczeń i Izdebski, 2015):

- pozwala zminimalizować koszty funkcjonowania systemu monitorowania w dłuższej perspektywie (po opracowaniu i wdrożeniu system działa w znacznej mierze automatycznie, przy minimalnych kosztach pozyskiwania i przetwarzania danych);
- pozwala uniknąć obciążania szkół zadaniem gromadzenia i przetwarzania danych;

⁴ Informacja na podstawie kontaktu osobistego z członkami Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego.

- pozwala objąć badaniem niemal całą populację absolwentów;
- dostarcza wyników w formie umożliwiającej łatwe dokonywanie porównań, zarówno w aspekcie przekrojowym, jak i po czasie;
- pozwala wdrożyć wysokie standardy bezpieczeństwa odnoszące się do bezpieczeństwa zbieranych danych o absolwentach i tym samym chronić ich prywatność;
- umożliwia łatwe rozszerzenia analiz o pogłębione badania ukierunkowane problemowo, w tym również mające na celu ocenę skutków wprowadzanych reform (np. wpływ zmiany struktury szkolnictwa zawodowego na ścieżki edukacyjno-zawodowe uczniów szkół zawodowych).

Jednocześnie należy zdawać sobie sprawę z pewnych ograniczeń danych administracyjnych. Ponieważ są one gromadzone w celu realizacji innych zadań (obowiązków administracyjnych), nie zawierają informacji, które byłyby bardzo użyteczne w kontekście monitorowania losów absolwentów. Przykładowo na podstawie baz danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych można z dużą dokładnością wnioskować o wysokości wynagrodzeń osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, ale już nie o wynagrodzeniach (dochodach) osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą. Nie ma w nich również informacji o osobach prowadzących działalność rolniczą, zarejestrowanych w KRUS (osób takich jest niewiele wśród absolwentów uczelni wyższych, ale wśród absolwentów szkół zawodowych na obszarach wiejskich jest to już dosyć liczna grupa). Bazy danych ZUS (ani żadne inne dane zbierane przez administrację centralną) nie pozwalają podjąć choćby próby odpowiedzi na bardzo interesujące pytanie, czy absolwent pracuje zgodnie z kierunkiem uzyskanego wykształcenia, nie zawierają bowiem informacji o stanowisku, na jakim jest on zatrudniony⁵. W oczywisty sposób na podstawie danych administracyjnych nie da się też wnioskować o opiniach absolwentów, np. ich satysfakcji z pracy, czy o ocenie jakości uzyskanej edukacji i jej przydatności w pracy.

Ograniczenia te wskazują, że pożądanym jest uzupełnianie systemu monitorowania losów absolwentów działającego na podstawie danych administracyjnych dodatkowymi badaniami sondażowymi, a niekiedy również jakościowymi. Jednak ze względu na wysokie koszty i znacznie większą złożoność ich realizacji, badania takie zawsze będą musiały mieć ograniczony zakres. Zdolność do systematycznego monitorowania wszystkich szkół w kraju i zdecydowanej większości ich absolwentów (obserwacji wymykają się niestety osoby wyjeżdżające za granicę), i to przy bardzo ograniczonych kosztach, stanowi niekwestionowaną zaletę systemu opartego na wykorzystaniu danych administracyjnych.

Oczywistym punktem wyjścia do tworzenia takiego systemu monitoringu dla szkół zawodowych było odwołanie się do rozwiązań wdrożonego w szkolnictwie wyższym systemu ELA. Specyfika szkolnictwa zawodowego zdaje się jednak nakładać konieczność znacznych modyfikacji przyjętego tam podejścia. Pierwszą trudnością to konieczność odwołania się do większej liczby źródeł danych: informacje o dalszych losach absolwentów szkół zawodowych mogą znajdować się w bazach danych zarówno MEN (Krajowy System Danych

⁵ Warto przy tym wspomnieć, że choć pojęcie *pracy zgodnej z wykształceniem* wydaje się intuicyjnie dosyć proste, to próby jego operacjonalizacji okazują się zaskakująco trudne.

Oświatowych⁶ – informacje o kontynuowaniu nauki w szkołach średnich lub policealnych oraz wyniki matury⁷), MNiSW (Pol-on – informacje o kontynuowaniu nauki w szkołach wyższych), systemu egzaminów zewnętrznych (wyniki egzaminów zawodowych), jak i ZUS (informacje o zatrudnieniu i wynagrodzeniach oraz byciu zarejestrowanym bezrobotnym). Drugi problem stanowi znacznie większe rozdrobnienie szkolnictwa zawodowego, w stosunku do szkolnictwa wyższego, a więc mniejsza liczba osób przypadających typowo na grupę, dla której raportuje się wyniki (szczególnie problematyczne są tu oddziały wielozawodowe w szkołach branżowych, a wcześniej w zasadniczych szkołach zawodowych). Nieco inne są też potrzeby informacyjne odbiorców, co wynika między innymi z faktu, że poza dużymi miastami szkoły kształcące zawodowo właściwie nie konkurują ze sobą. W przypadku absolwentów szkół zawodowych większego znaczenia mogą też nabierać pewne ograniczenia danych administracyjnych. Przykładowo można się spodziewać, że skala pracy w szarej strefie jest zauważalnie większa wśród pracowników z wykształceniem średnim i zawodowym niż wśród pracowników z wykształceniem wyższym. Dotyczy to zarówno zatrudnienie nieformalne (tzw. pracy na czarno, czyli bez umowy), jak i pracy półformalnej – sytuacji, gdy część faktycznie otrzymywanego wynagrodzenia nie jest zapisana w umowie i nie podlega opodatkowaniu ani oskładkowaniu na ubezpieczenia.

Zrealizowane działania

Zadanie opracowania systemu monitoringu losów absolwentów adekwatnego do potrzeb polskiego szkolnictwa zawodowego zawarte zostało w planach realizacji działania 2.15. *Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki* II osi priorytetowej *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji* Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój (PO WER). Działania te realizowane są przy pomocy dwóch, następujących po sobie projektów systemowych realizowane przez IBE oraz powiązanych z nimi projektów konkursowych koordynowanych przez MEN.

Celem projektów systemowych jest opracowanie zestawu adekwatnych wskaźników oraz narzędzi umożliwiających automatyczne przetwarzanie danych administracyjnych w celu wygenerowania raportów opisujących sytuację absolwentów. Obejmują one również przeprowadzenie analiz trafności zaproponowanych wskaźników. Realizacja tych działań możliwa jest dzięki realizacji badań terenowych zaplanowanych w ramach wspomnianych projektów konkursowych. Służą temu jakościowe badania potrzeb informacyjnych przyszłych użytkowników systemu oraz panelowe badania sondażowe umożliwiające ocenę skali zjawisk nierejestrowanych w danych administracyjnych, jak wspomniane wcześniej przykłady zatrudnienia podejmowanego w szarej strefie.

Pierwsza para zaplanowanych projektów zrealizowana została w latach 2016–2019, a obecnie rozpoczyna się realizacja drugiej pary. W ramach już wykonanych działań przeprowadzono tzw. pilotażową rundę monitoringu

⁶ Do niedawna znany również pod nazwą SIO2.

⁷ Od 2020 r. odnośnie do wcześniejszych lat trzeba pozyskiwać je z systemu egzaminów zewnętrznych.

i I rundę monitoringu. Runda pilotażowa miała na celu przede wszystkim dopracowanie narzędzi (kwestionariuszy i procedur badawczych) używanych na dalszych etapach prac. W ramach I rundy monitoringu zrealizowane zostało badanie absolwentów 1350 polskich szkół zawodowych: techników, zasadniczych szkół zawodowych i szkół policealnych. Objęło ono łącznie 10 102 uczniów ostatnich klas w roku szkolnym 2016/2017 (w tym techników: 4 972, ZSZ: 3 848, szkół policealnych: 1282), spośród których w rok później udało się zrealizować wywiady z 7 713 (w tym: 3 918 absolwentami techników, 2 834 absolwentami ZSZ oraz 961 absolwentami szkół policealnych). Zrealizowano też w trzech różnych regionach kraju badanie jakościowe, składające się z łącznie 30 zogniskowanych wywiadów grupowych (tzw. FGI) i 70 indywidualnych wywiadów pogłębionych (tzw. IDI), przeprowadzonymi z reprezentantami różnych grup przyszłych użytkowników systemu monitorowania losów absolwentów: dyrektorami, nauczycielami przedmiotów zawodowych i doradcami zawodowymi pracującymi w szkołach zawodowych, uczniami i absolwentami szkół zawodowych, lokalnymi pracodawcami oraz przedstawicielami władz samorządowych szczebla powiatowego, odpowiedzialnymi za kształcenie zawodowe. Opracowanie wyników obu tych badań opublikowane zostało w formie raportu *Absolwenci szkół zawodowych z roku szkolnego 2016/2017. Raport z pierwszej rundy monitoringu losów edukacyjno-zawodowych absolwentów szkół zawodowych* (Bulkowski i in., 2019a). Jego uzupełnienie stanowi raport metodologiczny (Bulkowski i in., 2019b), opisujący szczegółowo wykorzystane narzędzia i techniczne aspekty związane z realizacją badania.

Niestety, pomimo pozyskania od znacznej części respondentów PESEL-i wraz ze zgodą na ich wykorzystanie na potrzeby badania dotyczących tych danych z wymienionych wcześniej baz danych okazało się to niemożliwe. Na przeszkodzie stanęła bardzo konserwatywna interpretacja przepisów prawa z zakresu danych osobowych przez dysponentów tych baz danych. W związku z tym działania odnoszące się do przetwarzania danych w kontekście planowanych rozwiązań systemowych skoncentrowały się z jednej strony na zewidencjonowaniu zawartości baz danych administracyjnych i ustaleniu listy możliwych do obliczenia wskaźników, z drugiej zaś na przygotowaniu rozwiązań informatycznych służących do automatycznego generowania raportów, pozwalających wykorzystać również dane zebrane w wyniku badań sondażowych. Treść i formę prezentacji wskaźników obrazujących sytuację absolwentów starano się przy tym dopasować do zdiagnozowanych potrzeb informacyjnych odbiorców. Podsumowanie zrealizowanych prac zawarte zostało w oddzielnym raporcie (Żółtak, 2019). Istotnym działaniem w ramach zrealizowanego projektu było też przygotowanie propozycji zmian prawnych (w tym o charakterze ustawowym), koniecznych do wdrożenia systemu monitorowania losów absolwentów szkół zawodowych wykorzystującego dane administracyjne.

Wyzwania

Obecnie podstawowym wyzwaniem przy realizacji założonych celów projektu pozostaje brak dostępu do danych administracyjnych dotyczących absolwentów szkół zawodowych – nie będzie to możliwe bez wprowadzenia odpowiednich przepisów rangi ustawowej. Choć nie wstrzymuje to prowadzonych

prac badawczych mających na celu ocenę trafności planowanych wskaźników i użyteczności przyszłego systemu, na lata 2020–2022 zaplanowano realizację kolejnych dwóch rund monitoringu wykorzystujących badania sondażowe – to jednak uniemożliwia przygotowanie w ramach projektu docelowych narzędzi informatycznych. Stanowi to ryzyko dla możliwości wdrożenia funkcjonującego systemu monitorowania wykorzystującego dane administracyjne w założonym terminie, tj. w 2022 r.

W świetle wyników badania jakościowego trzeba też zauważyć, że przyszli użytkownicy systemu monitorowania losów absolwentów szkół zawodowych wydają się niezbyt dobrze przygotowani do wykorzystania narzędzi, jakich będzie on im w stanie dostarczyć. Problem stanowi zagregowany, syntetyczny, charakter wskaźników statystycznych, uzyskiwanych w wyniku analiz ilościowych danych dotyczących absolwentów. Tymczasem większość badanych dyrektorów, nauczycieli, jak również przedstawiciele samorządów czy pracodawców, przyzwyczajona jest do myślenia o losach absolwenta w kategoriach opowieści o indywidualnej ścieżce konkretnej osoby – bogatej w szczegóły, ale w związku z tym niepoddającej się łatwo ani generalizacji, ani agregacji. Przekonanie odbiorców do użyteczności wskaźników statystycznych i proponowanie sposobów wykorzystania tych wskaźników w ich codziennej pracy to kwestie, które mogą okazać się kluczowe dla pomyślnego wdrożenia systemu monitorowania losów absolwentów szkół zawodowych.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że choć głównym celem działań w ramach omawianych projektów jest opracowanie założeń i wspieranie wdrażania systemu opierającego się na danych administracyjnych, to dzięki przeprowadzonym badaniom dostarczają one już w tej chwili unikalnych danych dotyczących wielu aspektów funkcjonowania uczniów szkół zawodowych, przejść między kolejnymi szczeblami edukacji oraz ich wchodzenia na rynek pracy (patrz: Bulkowski i in., 2019).

Bibliografia

- Bożykowski, M., Izdebski, A., Jasiński, M., Konieczna-Sałamatyn, J., Styczeń, M., Zając, T., *Ścieżki edukacyjne i zawodowe absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego*, „Edukacja” 2014, 3(128), 5–21.
- Bulkowski, K., Kłobuszewska, M., Grygiel, P., Humenny, G., Sitek, M., Stasiowski, J., Żółtak, T., *Absolwenci szkół zawodowych z roku szkolnego 2016/2017. Raport z pierwszej rundy monitoringu losów edukacyjno-zawodowych absolwentów szkół zawodowych*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2019a.
- Bulkowski, K., Grygiel, P., Humenny, G., Sitek, M., Stasiowski, J., Żółtak, T. *Monitorowanie Losów Edukacyjno-Zawodowych Absolwentów i Młodych Dorosłych – raport metodologiczny*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2019b.
- Humpl, S., Bacher, T., Vale, P., Beadle, S., Heinrich, M., Zaidi, A., Nindl, S. *Mapping of VET graduate tracking measures in EU Member States*, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion (European Commission), Luxembourg 2018.

- Jasiński, M., Bożykowski, M., Chłoń-Domińczak, A., Zając, T., Żółtak, M., *Who gets a job after graduation? Factors affecting the early career employment chances of higher education graduates in Poland*, „Edukacja” 2017, 4(143), 17–30.
- Jasiński, M., Bożykowski, M., Zając, T., Styczeń, M., Izdebski, A., *Dokładniej, rzetelniej, taniej. Badania oparte na rejestrach publicznych jako szansa dla badań społecznych w Polsce*, „Studia Socjologiczne” 2015, 1(216), 45–72.
- Schomburg, H., *Carrying out tracer studies*, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2016.
- Węgrzyn, M., Skóra, M., *Badanie losów absolwentów szkół zawodowych*, Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków 2018.
- Żółtak, T., *Monitorowanie Losów Edukacyjno-Zawodowych Absolwentów i Młodych Dorosłych – Dokumentacja techniczna oprogramowania służącego przekształcaniu danych*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2019.